

Inhoud

<i>Hoe dit handboek te gebruiken</i>	<i>iv</i>
<i>Aanwijzing voor Apple-gebruikers</i>	<i>iv</i>
<i>Taal van de interface kiezen</i>	<i>iv</i>
<i>Over de auteur</i>	<i>v</i>
1 Aan de slag	11
1.1 Mijn eerste luisterboek met Hindenburg Narrator	12
<i>Productgegevens vastleggen</i>	<i>14</i>
<i>De navigatiestructuur invoeren in venster Manuscript</i>	<i>15</i>
<i>De echte paragraaftitels in de kopjes noteren</i>	<i>17</i>
<i>De instellingen voor geluidsopname</i>	<i>18</i>
<i>Audio opnemen</i>	<i>19</i>
<i>De audio exporteren</i>	<i>21</i>
1.2 Algemene vaardigheden	22
<i>Toetsen voor opnemen en luisteren</i>	<i>22</i>
<i>Beluisteren van een audioblok of een selectie</i>	<i>22</i>
<i>Gesproken woord tussenvoegen in een selectie</i>	<i>24</i>
1.3 Stappentabel audioproductie	26
2 De applicatie verkennen	27
2.1 Vensters	28
<i>Sneltoetsen voor navigatie naar vensters</i>	<i>30</i>
<i>De vensters Contents en Manuscript</i>	<i>30</i>
<i>Wat het uiterlijk van Manuscript vertelt</i>	<i>31</i>
<i>Workspace en sporen</i>	<i>31</i>
<i>Favorites en Clipboard</i>	<i>33</i>
<i>De System Monitor</i>	<i>34</i>
<i>Actuele softwareversie en updates</i>	<i>35</i>
2.2 Werkbalken	36
<i>Werkbalk Tools</i>	<i>36</i>
<i>Werkbalk Bookbar</i>	<i>37</i>
<i>Werkbalk Narration</i>	<i>37</i>
<i>Werkbalk Transport – opnamedeelte</i>	<i>38</i>
<i>Werkbalk Transport – gain-indicator</i>	<i>38</i>
<i>Werkbalk Transport – navigatiegedeelte</i>	<i>39</i>
<i>Werkbalk Counter</i>	<i>40</i>
2.3 Markeringen en navigatiepunten	41
<i>Overzichtstabel</i>	<i>41</i>
<i>Markers en navigatiepunten plaatsen en verwijderen</i>	<i>42</i>
2.4 Datastroom door de applicatie	43
<i>Datastroomschema</i>	<i>43</i>
<i>Hoe de kopjes in Manuscript ontstaan</i>	<i>44</i>

2.5 Bestanden importeren, exporteren en naamgeven	46
<i>Sessiebestanden en tekstbestanden openen</i>	46
<i>Geluidsbestanden importeren</i>	46
<i>De relatie tussen audioblok en geluidsbestand</i>	46
<i>Bestanden exporteren</i>	46
<i>Exportbestanden naamgeven</i>	47
<i>De sessiefolder</i>	48
3 De navigatiestructuur	49
3.1 Manieren om de navigatiestructuur te realiseren	50
3.2 Aanpassingen in de structuur	51
<i>Na synchronisatie staat de volgorde vast</i>	51
<i>Paragrafen met audio verwijderen</i>	51
<i>Paragrafen met audio toevoegen</i>	51
3.3 De Bookbar gebruiken	53
<i>De Bookbar, blad Styles en het HTML-stijlenblad</i>	53
<i>Kopjes invoeren en bewerken</i>	54
<i>DAISY en paginanummering</i>	56
<i>DAISY en synchronisatie met pagina's</i>	58
3.4 Tekstbestanden gebruiken	60
<i>Een .docx-bestand gebruiken</i>	60
<i>De navigatiestructuur in een .docx-bestand voorbereiden</i>	60
<i>Een HTML-bestand gebruiken</i>	60
3.5 Een sessie-sjabloon maken en gebruiken	62
<i>Opslaan en openen van een sjabloon</i>	62
4 De opname voorbereiden	63
4.1 Voorkeuren instellen voor opnemen en bewerken	64
<i>Opnemen en beluisteren</i>	64
<i>Samplefrequentie voor opname</i>	65
<i>Schermgedrag</i>	67
<i>Preroll-tijd</i>	69
<i>Automatische volumeaanpassing</i>	70
4.2 Instellingen voor dit project: Session Properties	71
<i>Metadata voor de publicatie</i>	71
<i>Veld Title</i>	73
<i>Het multimedia-type selecteren</i>	74
<i>Sporen beheren</i>	75
<i>De Bookbar beheren</i>	76
<i>Export-instellingen</i>	78
<i>Instellingen opslaan voor hergebruik</i>	80
4.3 Het inspreekspoor instellen	82
<i>Gain en weergavevolume</i>	82
<i>De juiste gain vinden</i>	82
<i>Spoorstatus: armed, geselecteerd, actief</i>	83

<i>Gebruik van meerdere sporen</i>	84
<i>Namen van sporen, bestanden, audioblokken</i>	85
<i>Stereo opnemen en balanceren</i>	86
<i>Stereo splitsen in mono</i>	88
5 Het boek inspreken	90
5.1 Passende spoorweergave kiezen	91
<i>Audioweergaves All, Branch, Leaf</i>	91
<i>Veelgebruikte Workspace-toetsen</i>	92
5.2 Navigatiepunten en audio aanvullen	94
<i>Leaf en audio met een navigatiestructuur</i>	94
<i>Alt+Shift+R, preroll-tijd</i>	95
<i>Record Selection</i>	96
5.3 Synchroniseren tijdens en na de opname	98
<i>Navigatiepunten plaatsen tijdens opname</i>	98
<i>Navigatiepunten achteraf plaatsen met Link Text to Time</i>	98
<i>Bestaande audio synchroniseren tijdens luisteren</i>	99
5.4 De brontekst lezen	100
<i>Lezen van een PDF of gedrukt document</i>	100
<i>Lezen van een volledig .docx-document</i>	101
<i>Lezen van een ePub in venster Manuscript</i>	101
<i>Lezen van een ePub in Narration View</i>	102
6 Controle en schoonmaak	105
6.1 Zoeken met scrubben	106
<i>Beluisteren van een selectie</i>	106
<i>Selectie beluisteren met Shift+Spatie</i>	107
<i>Beluisteren met overslaan van een selectie</i>	108
<i>Beluisteren met herhaaltoets P</i>	109
6.2 Toevoegen, verwijderen, herstellen	110
<i>Audio en tijd samen verwijderen?</i>	110
<i>Audio en tijd samen invoegen?</i>	110
<i>Volgorde van in- en out-marker herstellen</i>	111
<i>Pauzes door Narrator laten verlengen</i>	111
6.3 De audio schoonmaken	113
<i>Toetsenbordklikken verwijderen</i>	113
<i>Een audioblok trimmen</i>	113
6.4 Markers gebruiken voor commentaar	114
<i>Markers plaatsen en gebruiken</i>	114
7 Audio bewerken	115
7.1 Spoor, audioblok, navigatie, selectie	116
<i>Track en Master Track</i>	116
<i>Audioblokken: ontstaan en gebruik</i>	117
<i>Naar naastliggend audioblok springen met toetsen</i>	117

	<i>Navigatie en selectie met de marquee</i>	118
	<i>Meerdere audioblokken selecteren</i>	119
	<i>Audioblokken omhoog en omlaag verplaatsen naar andere sporen</i>	119
7.2	Roomtone-pauzes	121
	<i>Volume en duur van roomtone</i>	121
	<i>Roomtone-pauzes maken</i>	121
	<i>Pauzes invoegen bij meerdere sporen</i>	122
	<i>Leegte tussen regions sluiten met driemaal muisklik</i>	123
7.3	Fades	124
	<i>Fades maken</i>	124
	<i>Fades verwijderen</i>	125
	<i>Fades gebruiken tegen onzuiverheden</i>	126
	<i>Kruiselingse fades</i>	127
7.4	Effecten: equalisatie, compressie, filtering	130
	<i>Hoorbaarheid en zichtbaarheid van effecten</i>	130
	<i>Wat een bepaald effect doet</i>	131
	<i>De equalizer instellen</i>	131
7.5	Stemprofielen gebruiken voor consistentie	133
	<i>Een stemprofiel maken en toepassen</i>	133
	<i>Een stemprofiel selecteren en gebruiken</i>	134
8	Assemblage en consolidatie	136
8.1	Clipboard en Favorites	137
	<i>Kopiëren tussen Clipboard, Favorites, sporen en opslag</i>	137
	<i>Veelgebruikte toetsen voor Clipboard en Favorites</i>	137
	<i>Clips importeren en opslaan</i>	138
	<i>Verwijderde audio herstellen</i>	138
	<i>De naam van de sessiefolder herstellen</i>	139
8.2	Cuepoints	140
8.3	Audioblokken groeperen	142
8.4	Audio consolideren	144
	<i>Selectie voor consolidatie maken, backup-kopie maken</i>	144
9	Exporteren	146
9.1	Exporteermogelijkheden	147
	<i>Overzicht van exporteerbare formaten</i>	148
9.2	Exporteren naar audioboekformaat	149
	<i>Vorbereiden op export naar Audiobook (ACX, Findaway)</i>	149
	<i>Meer over de instellingen van Book Export</i>	149
9.3	Audio splitsen	153
	<i>Audio splitsen per hoofdstuk</i>	153
	<i>Exportbestanden noemen naar hoofdstukken</i>	154
	<i>Audioboek splitsen per tijd: voorbeeld</i>	155
	<i>Tijdsplitsmarkers en de nummering van exportbestanden</i>	157

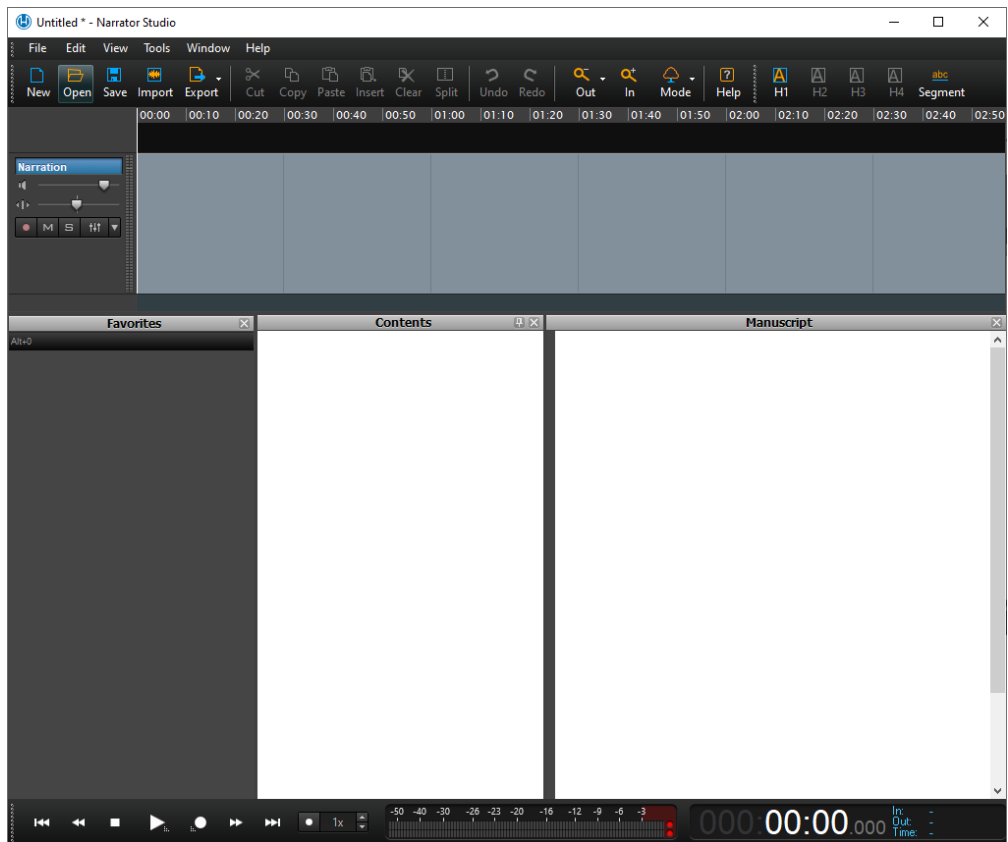
9.4 Automatische validatie en correctie	159
<i>Validatietest door het Audiobook Process</i>	159
<i>Automatische validatie en correctie voor ACX en Findaway</i>	161
9.5 Exporteren naar DAISY-formaat	162
<i>Tekst of audio of beide</i>	162
9.6 Exporteren naar ePub-formaat	164
9.7 Automatic markup, phrase detection	165
<i>Overzichtstabel</i>	165
<i>Automatic markup</i>	165
<i>Automatic pause correction</i>	167
<i>Automatic phrase detection</i>	168
9.8 Exporteren van stereo-audio	170
9.9 Tijd besparen: WAVE-kopieën en batch export	171
<i>MP3 plus kopieën in WAVE</i>	171
<i>Batch export: de rij samenstellen</i>	171
<i>Batch export: het overzichtsvenster</i>	173
9.10 Met Session Cleanup overtollige sessiebestanden verwijderen	174
10 Appendix	175
10.1 Bestandsgrootte berekenen voor export naar WAVE	176
10.2 Veelgebruikte toetsen	177
10.3 Begrippenlijsten Engels en Nederlands	179
<i>Engels-Nederlands</i>	179
<i>Nederlands-Engels</i>	181

1 Aan de slag

1.1 Mijn eerste luisterboek met Hindenburg Narrator

In deze paragraaf wordt uitgelegd hoe u een eenvoudige luisterboekopname kunt maken met behulp van basisvaardigheden en een paar toetsen. Dit helpt om vertrouwd te raken met de objecten die de programma-interface vormen, waartoe ze dienen en hoe ze zich gedragen. Wij zullen in volgende hoofdstukken uitgebreider ingaan op alle componenten.

Start Hindenburg Narrator.

Afbeelding 1-1 Het totale programmavenster.

Wat u ziet lijkt waarschijnlijk op deze afbeelding. Van linksboven naar rechtsonder zien wij de titelbalk, een menubalk, werkbalken, de [Workspace](#), drie vensters genaamd [Favorites](#), [Contents](#) en [Manuscript](#) en tot slot nog een werkbalk. De [Workspace](#) bevat de tijdregel. Onder de tijdregel bevindt zich een zwarte zone die marker line of markeringenregel wordt genoemd. Deze is bestemd voor de markeringen en voor de navigatiepunten die betrekking hebben op het manuscript. Onder de markeringenregel ligt het lege opnamespoor.

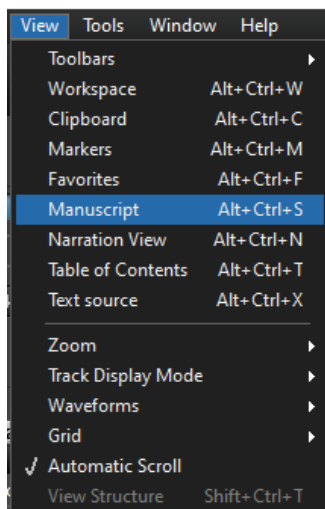
Aan de linkerkant zien we de spoorbedienknoppen (track controls). De blauwe knop toont de spoornaam. Daaronder staan twee schuifregelaars, de opnamestatusknop (met een vaag rode stip) en knoppen voor gedempt (mute), solo, effecten (pijltjes) en toevoeging van verdere sporen (met het neerwaartse driehoekje).

Onder de **Workspace** bevindt zich het venster **Favorites** voor universeel benodigde clips zoals roomtone-pauzes, het venster **Contents** voor het bewaken van de voortgang van het inspreken tijdens het maken van een luisterboek en het venster **Manuscript** waarin de navigatiestructuur van het luisterboek wordt weergegeven, dan wel de volledige tekst van het document. De werkbalk onderaan heeft van links naar rechts de gebruikelijke knoppen voor opnemen en afspelen, een gain-indicator en een navigatiegedeelte.

De zichtbaarheid van elk onderdeel wordt geregeld via het menu **View**. Hier kunt u vensters en werkbalken in- en uitschakelen.

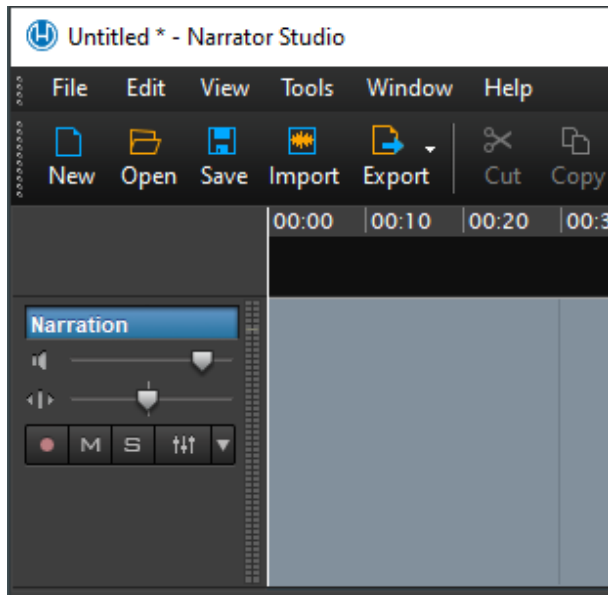
Als uw programma-interface er anders uitziet dan de afbeelding hierboven, probeer uw interface er dan identiek uit te laten zien. Gebruik het menu **View** en sluit eventuele overbodige vensters. U kunt de vensters op het scherm opnieuw rangschikken: pak de titelbalk van het venster en sleep het naar de door u gewenste plaats. U kunt elk venster breder of smaller maken door een zijkant te verslepen.

Om een venster te activeren, klikt u op de titelbalk.

Afbeelding 1-2 Het menu View, dat de aanwezigheid van werkbalken en vensters regelt.

In de linkerbovenhoek, grenzend aan het begin van het lege opnamespoor, zien we een witte verticale lijn: de schrijfleeskop (playhead). De blauwe knop toont de tracknaam.

Afbeelding 1-3 Het spoor geselecteerd.

Wanneer de track geselecteerd is, is de knop blauw. Zodra u op een ander venster klikt, zoals [Manuscript](#), kleurt de tracknaamknop grijs.

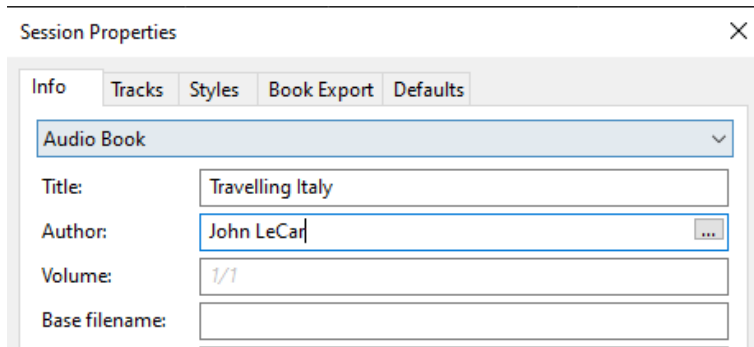

Afbeelding 1-4 Track niet geselecteerd, inactief en gesloten voor opname (unarmed).

Productgegevens vastleggen

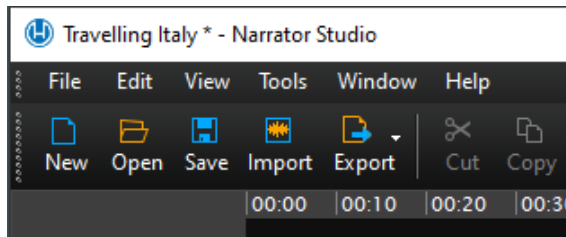
Voor ons audioproduct moeten productgegevens worden vastgelegd. Deze worden *sessiekenmerken* (*session properties*) genoemd. Met een *sessie* wordt het geheel bedoeld van het Hindenburg Narrator-bestand plus alle audiobestanden, eventuele verdere bestanden en instellingen voor het betreffende audioproduct.

Ga naar **File | Properties**. Het venster **Session Properties** opent standaard met het blad **Info**. Selecteer in de lijst bovenaan de optie **Audiobook**, noteer daaronder de boektitel *Travelling Italy* en noteer als auteur *John LeCar*. Klik onderin het venster op de knop **OK**.

Afbeelding 1-5 Optie Audiobook kiezen, boektitel noteren.

Klik op de knop **Save**. Narrator slaat uw werk op en gebruikt de boektitel die bij **Title** is ingevuld als bestandsnaam. Ook in het venster **Contents** staat nu de boektitel, vetgedrukt bovenaan de lijst. Deze vervangt het voorlopige woord “book”.

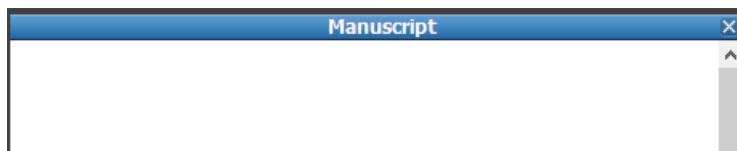

Afbeelding 1-6 De titel van het boek is de bestandsnaam geworden bij de eerste opslag.

De ster achter de bestandsnaam geeft aan dat er nog audio moet worden opgeslagen. Dat is ook het geval indien de audio nog volledig ontbreekt. Na het toevoegen van audio en het opslaan van de sessie zal de ster zijn verdwenen.

De navigatiestructuur invoeren in venster Manuscript

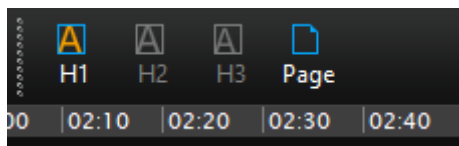
Voor een luisterboek (Audiobook, ePub, DAISY) met een navigatiestructuur, is het nodig dat het venster **Manuscript** de structuuritems bevat. De inhoud die wij in **Manuscript** nu gaan invoeren, zal uit een paar kopjes bestaan. Hiertoe dienen de knoppen op de Bookbar.

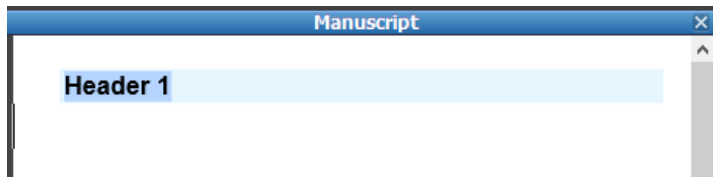
Afbeelding 1-7 Venster **Manuscript** is aanvankelijk nog leeg.

De Bookbar is de werkbalk rechtsboven. Deze is bestemd voor het invoeren van titelitems in het venster **Manuscript**. Klik op de knop **H1**. Hierdoor wordt het eerste titel-

item (een kopje met standaardtekst) in [Manuscript](#) weergegeven.

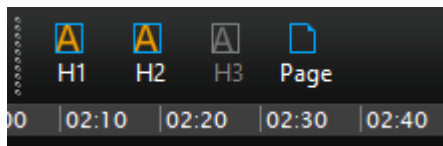
Afbeelding 1-8 Knop **H1** is beschikbaar is om een hoofdstuk-item in te voeren.

Afbeelding 1-9 Venster [Manuscript](#) na ontvangst van het eerste titel-item.

Er staat "Header 1", wat een voorlopige naam is. Straks voegen wij nog enkele items toe en vervangen wij de voorlopige inhoud door de echte titels van de hoofdstukken en paragrafen.

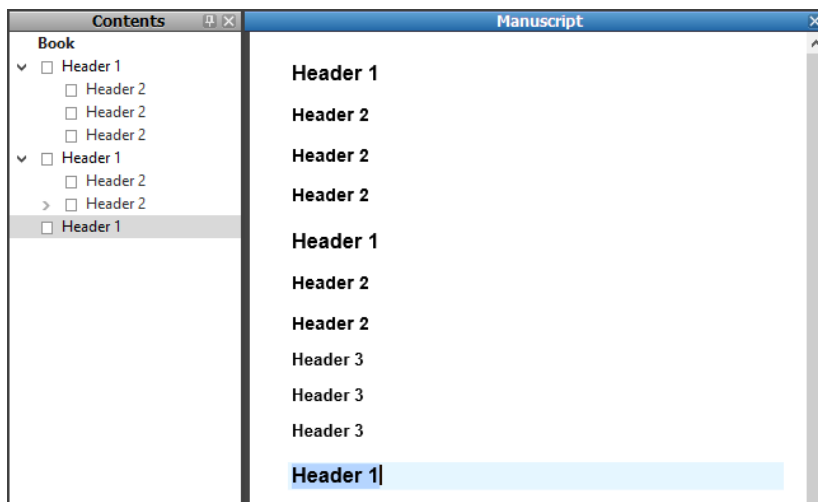
H1 betekent een titel-item oftewel een kopje op het hoogste niveau, dus een hoofdstuk. De **H2**-knop is nu ook beschikbaar gekomen, bestemd voor een paragraaf een niveau lager.

Afbeelding 1-10 Knop **H2** is beschikbaar als een **H1** item de focus heeft in [Manuscript](#).

Gebruik de knoppen **H1** en **H2** om de titelstructuur te imiteren uit de afbeelding hieronder. Terwijl u dat doet, ontstaat dezelfde structuur in het venster [Contents](#). Dit is met [Manuscript](#) gesynchroniseerd.

Als het resultaat afwijkt, gaat u dan gewoon door. Dit is maar een eerste oefening en hoe u de structuur aanpast, komt in een later hoofdstuk aan de orde.

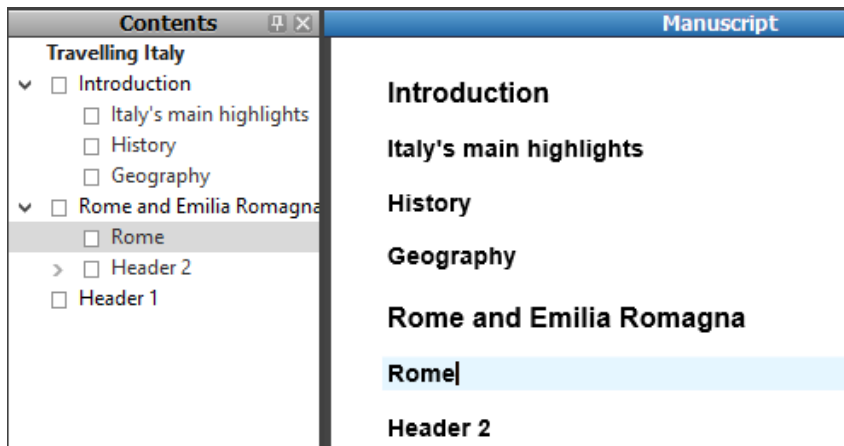
Afbeelding 1-11 Venster *Manuscript* met een navigatiestructuur in opbouw.

De echte paragraaftitels in de kopjes noteren

Om de tekst van de kopjes te kunnen bewerken, moet het venster wit zijn en moeten de kopjes een blauwe arcering hebben, zoals in de bovenstaande afbeelding. Als het venster er anders uitziet, kijkt u dan in de onderstaande tabel hoe u naar het juiste uiterlijk toegaat. U vindt de beschikbare opties ook in het muismenu (rechtsklikken op een kopje).

<i>Venster</i>	<i>Tekst- arcering</i>	<i>Functiemodus</i>	<i>Primaire mogelijkheden</i>
Wit	blauw	Tekstbewerking Naar gele arcering: druk op Escape .	De tekst van de kopjes bewerken
Wit	grijs	Inactief, doordat een spoor is geselecteerd. Activeer Manuscript . (Klik op de titelbalk).	Geen
Wit	geel	Structuurbewerking Naar blauwe arcering: dubbelklik op een kopje waarvan u de tekst wilt bewerken.	Link Text to Time , kopje invoeren, niveau wijzigen, kopje verwijderen (Delete).
Grijs	wit	De track is open voor opname (armed). Klik op de opnameknop, zodat hij dovrood wordt. Activeer Manuscript opnieuw. (Klik op de venstertitel).	Record Selection , invoeren van een nieuw kopje, niveau van het kopje wijzigen.

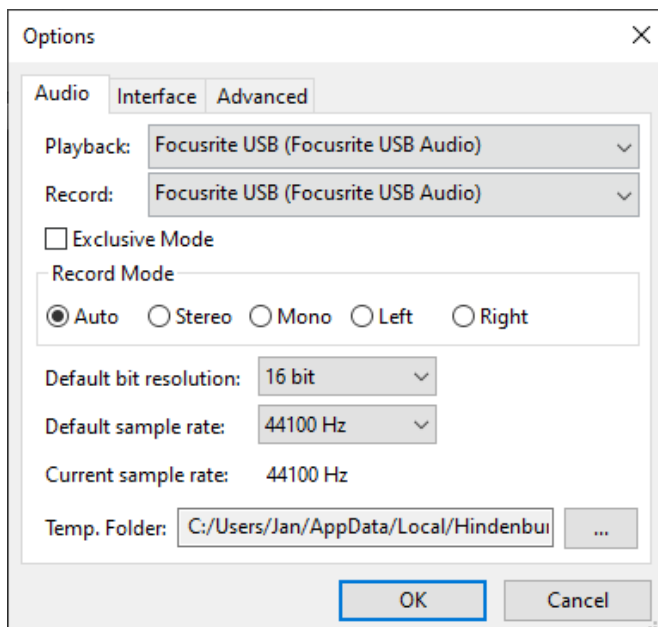
Maak aan de hand van het onderstaande voorbeeld een vergelijkbare structuur.

Afbeelding 1-12 Vervanging van de voorlopige door de echte titels.

De instellingen voor geluidsopname

Ga naar **Tools | Options**. Selecteer op het tabblad **Audio** uw digitale audio-interface (DAI) voor Playback en voor Record. Klik op **OK**.

Afbeelding 1-13 Instellingen voor geluidsopname.